

Кустова Ю. О.

Факультет «Організація захисту інформації
з обмеженим доступом» ННІ ІБ НА СБ України

Науковий керівник

Шемаєв В. М., доцент СК-31 д.військ.н., проф.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРОТИБОРСТВО: МЕТОДИ РОЗМЕЖУВАННЯ ПРАВДИВОЇ І НЕПРАВДИВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Одним з пріоритетів забезпечення інформаційної безпеки держави, що визначено новою Стратегією національної безпеки України, яку затверджено на засіданні РНБОУ від 06.05.2015р. визначено протидію спеціальним інформаційним операціям, маніпуляціям суспільною свідомістю і поширенню спотвореної інформації, захист національних цінностей та зміцнення єдності українського суспільства[4, с.19].

Інформація – найпотужніший ресурс, який може бути вжитий не тільки на благо, але і з метою маніпулювання людиною[2, с.7]. Звичайно ж, не варто розглядати кожну людину, з якою ми взаємодіємо, як потенційного маніпулятора, який прагне приховати потрібну нам інформацію, або нав'язати нам «потрібну» думку. Тому, необхідно дослідити методи впливу та захисту від інформаційного впливу. Як вчасно виявити, що подана інформація є сумнівною та не дати своєму опоненту нав'язати неправдиву інформацію. Саме з цією метою далі розглянемо методи розмежування правдивої і неправдивої інформації, що використовуються в сфері інформаційного протиборства[1, с.12]:

1. *Прямий вплив (тортури)*. Це, перш за все, психологічний, фізичний або психологічно-фізичний вплив, а також застосування фармакологічних препаратів, що послабляють волю людини і роблять її більш відвертою. Сюди ж можна віднести різні види гіпнозу і взагалі навіювання. А також використання "сироватки правди" (пентазолу) і алкоголю. Слід зазначити, що тортури та інші методи фізичного впливу ефективні, якщо необхідно зламати волю людини, змусити його покірливо виконувати накази. Але якщо ми говоримо про пошуки істини, то в цьому плані фізичні тортури не завжди

призводять до потрібного результату. Ефективним залишається старий, але випробуваний прийом з двома слідчими – "хорошим" і "поганим"[5, с.45-46].

2. *Тілесний прояв, або так звані невербальні методи (поліграф)*. Але методи цієї групи дозволяють лише виявити факт неправди, а не дізнатися саму істину. Сучасний поліграф – це комплекс точних медичних приладів, що безперервно і синхронно фіксують динаміку таких реакцій допитуваного: тиск крові, частота пульсу, глибина і частота дихання, шкірно-гальванічна реакція, ступінь м'язового напруження, біоструми мозку і т.п. Запис реакцій здійснюється таким чином, що оператор чітко бачить, яке саме питання викликало відповідну емоційну реакцію допитуваного[3, с.93].

3. *Логічний аналіз інформації*. Сюди можна віднести застосування дедуктивного способу, а також використання комп'ютера. Але слід пам'ятати про одну важливу деталь: людина повна емоцій і це може робити її поведінку малопередбачуваною. При побудові версій використовуються і такі логічні методи, як індукція і дедукція. В результаті логічної обробки вихідної інформації можна прийти до висновку, чи є інформація достовірною.

4. *Провокації*. Полягають у застосуванні різних способів впливу на психіку людини з метою активного маніпулювання її свідомістю. Сюди належать такі прийоми, як "усиплення пильності", "застосування ефекту несподіванки", "блефування", "вдаваний сумнів у правдивості опонента" та інші методики виявлення правди. Поки людина спокійна, зібрана і сповнена рішучості зберегти таємницю, від неї важко добитися чогось. Але якщо умілими діями або словами вивести її з душевної рівноваги, поставити в складне становище, змусити до непродуманих відповідних вчинків, потрібна інформація сама впливе назовні[6, с.9, с.46].

5. Використання особистісних якостей людини, її слабкостей і рис характеру, а також індивідуальний підхід до "клієнта".

Отже, аналіз існуючих методів розмежування правдивої і неправдивої інформації, що використовуються під час здійснення інформаційного протистояння, свідчить про можливість впливу на особистість і на групи людей. Вплив на свідомість і підсвідомість людини, що здійснюється без її дозволу,

створює великий ризик для неї. Тому забезпечення інформаційної безпеки держави передбачає оволодіння методами виявлення неправдивої інформації, а також вмінням їх застосовувати на практиці, аби захиститися від неправомірного втручання у власну свідомість та підсвідомість.

Список використаних джерел:

1. Жарков Я. М., Історія інформаційно-психологічного протиборства / Я.М. Жарков, В.М. Петрик, М.М. Присяжнюк // Підручник за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є.Д.Скулиша. – К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. – 212 с.
2. Кара-Мурза С.Г. Маніпуляція свідомістю: Навчальний посібник – К.: Оріони, 2003. – 500 с.
3. Ковальчук С. О. Поліграф як нетрадиційний криміналістичний засіб і можливості його використання в кримінально-процесуальному доказуванні / С. О. Ковальчук. // Актуальні проблеми криміналістики. – Донецьк, 2001. – С. 92–100.
4. Стратегія національної безпеки України (проект). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/>.
5. Петрик В.М. Небезпеки особистості в інформаційному просторі / В.М. Петрик, Я.М. Жарков, М.Т. Дзюба // Юридичний журнал. – 2007. – № 2 (www.justinian.com.ua).
6. Петрик В.М. Сугестивні технології маніпулятивного впливу / В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Л.Ф.Компанцева, Є.Д.Скулиш, О.Д.Бойко, В.В.Остроухов // навч. посіб. за заг. ред. Є.Д.Скулиша. – 2-ге вид. – К.: ЗАТ “ВПОЛ”, 2011. – 248 с.